Schwimmer Jenőné

Feleségem, Schwimmer Jenőné, született Blobstein Gyöngyi az 1930-as években. A kép Munkácson készült. A feleségem Munkácson született, ugyanabban az évben, mint én, 1921-ben. Anyanyelve magyar és zsidó. Az apjának kóser mészárszéke volt a Zsidó utcában. A feleségem a Zsidó utcában nőtt fel. Elvégezte a munkácsi Első Kereskedelmi Akadémiát. Amikor bejöttek a magyarok, már nem engedték dolgozni, mert zsidó. Abból élt, hogy boxot [cipőpaszta] főzött. Aztán gettóba került, kényszermunkára vitték egy gyárba. A feleségemmel azután ismerkedtem meg, miután hazajött a lágerből. Én itt szabadultam fel 1944 októberében, Gyöngyi és a húga 1945 januárban jött haza a lágerből, Auschwitzból. Munkácson nőttünk fel mind a ketten, de nem ismertük egymást. Az egyik volt munkaszolgálatos társam mutatott be minket egymásnak. Márciusban ismerkedtünk meg, és nemsokára összeházasodtunk. Mikor áprilisban összejöttem vele, még tartott a háború. Később hazajött az egyik öccse, aztán még egy öccse, és azt mondták, várjuk meg a szülőket, hátha hazajönnek. Amikor összeházasodtunk, kivettünk egy lakást. Nemsokára lezárták a határt, talán augusztusban. Épp Prágában voltam, cigarettát vittem eladni, hogy tudjak egy kis pénzt csinálni. Visszafelé jövet még átengedtek a határon, és azt mondták, bozse [oroszul: Istenem -- A szerk.], többet nem mész arra. És lezárták a határt. Aztán az asszony állapotos lett, lett egy gyerek, aztán még egy gyerek, így már nem lehetett kiszökni. Az asszony legkisebb testvére hozzáment egy fiúhoz, és a fiú azt mondta, ő nem marad itt. Elmennek Romániába, onnan Németországba és onnan Amerikába. A feleségem családjának volt egy saját háza, pereskedtünk az állammal, ameddig visszadták. Aztán oda mentünk lakni. Ez körülbelül 1945-ben vagy 1946-ban volt. Három gyermekünk van, mind Munkácson született: Éva 1946-ban, Dóra 1947-ben és Dávid 1958-ban. Dávidot Öcsinek becézzük. Magyar neveket adtam nekik, de zsidó nevük is van. A fiú zsidó neve Dovet. Éva zsidó neve Szure Henye. A Szurét anyai nagyanyja, a Henyét nagyanyja nővére után kapta. Dóra zsidó neve Dvajre, az anyám után. A gyerekek tudnak zsidóul [jiddis], és tudnak

magyarul. Otthon többnyire magyarul beszéltünk a gyerekekkel, ezért zsidóul keveset értenek. Zsidóul a feleségemmel beszélünk egymás között. Én persze annak idején értettem csehül is, aztán megtanultam oroszul is. A gyerekek jártak óvodába, ott csak oroszul tanultak, itthon muszáj volt nekik magyarul tudni, mert másképpen nem tudtunk velük beszélni. A zsidó nem nagyon ment, az nehéz volt nekik. Valamit értettek, kicsit beszélnek, de nagyon keveset. A gyerekeknek az első perctől megmondtuk, hogy zsidók. Amikor már nagyobbak voltak, 14-15 évesek, elmeséltük nekik, hogy mi történt a családdal. Ott, ahol laktunk, a szomszéd gyerekekkel barátkoztak. Voltak a barátaik között zsidó gyerekek, és voltak keresztény gyerekek. Ők már nem tudják, mi az a héder. Dóra és Dávid tízosztályos általános iskolát végzett, Éva pedig felső kereskedelmi főiskolát Kijevben. A háború után csak úgy sutyiban, otthon tartottuk a zsidóságot, az ünnepeket. Az állam nem engedte, a rendőrség zavarta. A háború előtti sok templomot megszüntették, a mai napig be vannak zárva. Áruházat meg raktárakat csináltak belőlük.